

QANDLI DIABET KASALLIGINING O'RTA OSIYODA KECHISH XUSUSIYATLARI

Tog'aydullayeva Dildora Dilmurodovna

Klinik Fanlar kafedrasi, Osiyo xalqaro universiteti,

Buxoro, O'zbekiston

Annotatsiya. Qandli diabetning (QD) dolzarbligi kasallikning juda tez o'sishi bilan belgilanadi. Mutaxassislarning keyingi 15 yil ichida diabet bilan kasallanganlar soni ikki baravar ko'payishi haqidagi prognozi aniq.

Kalit so'zlar: qandli diabet, retinopatiya, nefropatiya. polinevropatiya, diabetik oyoq sindromi.

Qandli diabet tarkibi odatda 80-90% II turdagi diabet bilan og'rigan bemorlardir va faqat turli mamlakatlarning ayrim etnik guruhlari bundan mustasno. Ko'rsatkichlar kasallikning holatini teskari yo'nalishda aks ettiradi, ya'ni, bemorlar yordam so'rashga majbur bo'lganda. Glikemiya bilan og'rigan odamlarda qondagi qand miqdori 7 dan 15 mmol/l gacha (norma 3,3 - 5,5 mmol/l) bo'lganda yashaydi, ishlaydi, albatta, xarakterli simptoma-komplekslarga ega. Ular shifokorga murojaat qilmaydi, hisobga olinmaydi. Ular diabetning suv osti qismini - "aysberg" ni tashkil qiladi, bu doimiy ravishda sirtini "oziqlantiradi", ya'ni, oyoq gangrenasi, yurak yoki miya tomirlari kasalligi, diabetik retinopatiya, nefropatiya tashxisi bilan qayd etilgan diabetga chalingan bemorlarning kichik qismidir.

Tanlangan epidemiologik tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, dunyoning rivojlangan mamlakatlarida shifokorga murojaat qilgan har bir bemorga qondagi qand darajasi 7-15 mmol/l bo'lgan, kasallikdan bexabar bo'lgan 3-4 kishi to'g'ri keladi. Aholi o'rtasida o'tkazilgan shunga o'xshash tadqiqotlar INSDNING haqiqiy va qayd etilgan tarqalishi nisbatini aniqladi. Bizning ma'lumotlarimiz, ayniqsa 30-39 va 40-49 yosh guruhlarida, chet eldagi aholiga to'liq mos keladi. I va II turdagi diabet bilan og'rigan bemorlarni birlamchi davolashda biz kech diabetik asoratlarning juda yuqori tarqalishini aniqladik. Ma'lum bo'lishicha, diabet bo'yicha mutaxassislar tomonidan aniqlangan asoratlar darajasi "qayd etilgan" asoratlar tezligidan bir necha baravar yuqori. Biz ulardan biri haqida gapiramiz. bemorlarning nogironligi va o'limini aniqlaydigan. Ushbu ma'lumotlar JSST tomonidan tavsiya etilgan aholi salomatligini monitoring qilish tamoyillarini amalga oshirish uchun 40 yoshdan keyin keng ko'lamli, aniqrog'i umumiy, dispanserizatsiya - diabet skriningini tashkil etish uchun

asosdir. Bunday profilaktika taktikasi INSD va uning asoratlarini erta aniqlash, ularning oldini olishning haqiqiy usuli hisoblanadi. Endi, QD bemorining shifokorga dastlabki tashrifi bilan, taxminan 40 ta holatda malakali tekshiruv bilan SAPR aniqlanadi: retinopatiya, nefropatiya, polinevropatiya, diabetik oyoq sindromi. Ushbu bosqichda jarayonni to'xtatish, iloji bo'lsa, ancha qiyin va jamiyat uchun bir necha baravar qimmatga tushadi.

Diabetologiya xizmati Markaziy Osiyodagi millionlab QD bemorlariga zamonaviy dori-darmonlar va malakali yordam ko'rsatishga tayyor bo'lishi kerak.

Qandli diabet bilan kasallanganlarning davlat reestri diabetning tarqalishini, uning infratuzilmasini turli mintaqalarda, "metropoliten" shaharlarda va qishloqlarda, Shimoliy va Janubiy viloyatlarda iqlim va atrof-muhit sharoitlariga, ovqatlanish madaniyatiga va boshqa ko'plab omillarga qarab o'rganishda muhim rol o'ynashi kerak.

Qandli diabet bilan og'rikan bemorlarni sifatli dori - darmonlar va nazorat vositalari bilan ta'minlash muammosi har doim va hamma joyda juda dolzarb bo'lib kelgan va bir tomondan arzon, boshqa tomondan esa eng samarali usullarni tanlash bo'yicha munozaralar davom etmoqda. Bizning ommaviy axborot vositalarimizda pnsulin hayvonlarining ustuvorligi to'g'risida vaqti-vaqti bilan qizg'in munozaralar mavjud. Xususan, cho'chqa go'shti insulinlari. ular insonlarnikidan hech qanday kam emas va ikkinchisidan arzonroq. Bular, yumshoq qilib aytganda, umuman qobiliyatsiz, tasdiqlangan - hayvonlarning insulin ishlab chiqaruvchilarining to'g'ridan-to'g'ri lobbisi. bu kecha diabet kasalligini anglatadi. Global bozorda tanlangan insulin odatda DNK rekombinant texnologiyasi yordamida olingan inson insulini sifatida tan olinadi. Uning 1982 yildan boshlab amaliyotga keng tatbiq etilishi hayvonlarning analoglariga xos bo'lgan barcha asoratlarni istisno qildi. Bizning ko'p yillik tajribamiz shuni ko'rsatdiki, izd bilan og'rikan bemorlarda insulinga ehtiyoj bor. inson insulinini qabul qilganlar barqaror doza bilan cheklangan, cho'chqa go'shti monokomponentli insulin dozasi esa xuddi shu davrda taxminan ikki baravar ko'paygan. Insulinlarning tur farqlari ma'lum. Cho'chqa insulini immunogenligini oshirdi, shuning uchun izd bilan og'rikan bemorlarda Antikor titri. bir yil davomida inson insulini olganlar o'zgarmadi va cho'chqa insulini olganlar 2 baravar ko'paydi. Shu bilan birga, inson insulini bilan davolangan diabet bilan og'rikan bemorlarda immunitet holatidagi o'zgarishlar ayniqsa namoyon bo'ladi. Immun tizimi holatining ob'ektiv ko'rsatkichi immunoregulyatsiya indeksini aniqlashdir (t-yordamchi induktorlarning t - supressorlarga nisbati sitotoksik). Sog'lom odamlarda u $1,8 \pm 0,3$ ni tashkil qiladi. IZSD bilan og'rikan bemorlarda.

cho'chqa insulini olganlar uchun bu me'yordan past. Inson insulini bilan davolanishga o'tgandan 6 oy o'tgach, bu ko'rsatkich normal darajaga etadi. Inson insulining cho'chqa go'shtidan foydalari haqidagi ma'lumotlar va boshqa ko'plab faktlar inson insulini sotib olishda har doim inkor etib bo'lmaydigan dalil bo'lishi kerak. IZSD patogenezi va uning kech asoratlari murakkab mexanizmlarga asoslangan. Ular orasida immunitet tizimining buzilishi etakchi rol o'ynaydi. Inson insulini buyurish kasallikka qarshi kurashishni osonlashtiradi, cho'chqa go'shti yoki boshqa hayvon insulini buyurish vaziyatni yomonlashtiradi. Shunday qilib, inson insulini nafaqat bolalar, o'smirlar, homilador ayollar, ko'rish qobiliyati zaif odamlar, "diabetik oyog'i" bo'lgan diabetga chalinganlar uchun tanlangan dori, balki bugungi kunda biz quyidagi tamoyilga amal qilishimiz kerak : birinchi marta aniqlangan barcha I turdagi QD bemorlari, yoshidan qat'i nazar, inson insulini bilan davolashni boshlashlari kerak. "Qandli diabet" Federal dasturi 2000 yilda barcha bemorlarni inson insulini bilan davolashga o'tkazishni nazarda tutganligi bejiz emas. Inson insulini nafaqat QDni davolashning eng samarali usuli, balki qon tomir asoratlarning oldini olish va kechdir. Inson insulini, yuqori samarali e nazorat vositalari (glyukometrlar. chiziqlar) va insulin yuborish vositalari (qalam shpritslari va penfillar) so'nggi o'n yillikda intensiv insulin terapiyasini amaliyotga joriy etishga imkon berdi. Amerikalik olimlar (DCCT) tomonidan 10 yil davomida o'tkazilgan nazorat qilinadigan qiyosiy tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, men insulin terapiyasiman va IZSD bilan og'rigan bemorlar proliferativ retinopatiya rivojlanish xavfini 50-70 g ga kamaytiradi (nefropatiya-40%, neyropatiya-80% makroangiopatiya-40%; vaqtincha mehnatga layoqatsizlik ko'rsatkichlarini, shu jumladan statsionar davolanish vaqtini 7-10 baravar kamaytiradi: mehnat faoliyatini kamida 10 yilga uzaytiradi. Shprits qalamlari va penfillardan foydalangan holda diabet bilan og'rigan bemorlarning intensiv insulin terapiyasining axloqiy va axloqiy jihatlarini ortiqcha baholash qiyin. Ommaviy axborot vositalarimiz sahifalarida biz disning qalam va ko'pikli shpritslarni kreditlash va shisha ishlab chiqaruvchilar va oddiy bir martalik shpritslarni lobbichilik qilishga urinishlariga duch kelganimizda, biz. bemorlarning manfaatlarini himoya qilib, ular bunday "sakrashlarni" dunyoda tan olingan faktlar bilan tasdiqlashlari kerak. shprits-ruchkalar yordamida intensiv insulin terapiyasi ISSD bilan og'rigan bemorlarni davolashda eng samarali va ijtimoiy ahamiyatga ega strategiya ekanligi. Tegishli insulinga ega bo'lgan shprits tutqichlari bo'lgan bemorlarda hayotiy manfaatlar deyarli sog'lom odamnikiga to'g'ri keladi. IZSD bilan kasallangan bola, o'spirin, kattalar insulin flakonlari saqlanadigan "muzlatgichga

bog'langan" emas, balki sog'lom odam rejimida o'qishi, ishlashi, to'liq yashashi mumkin.

Tibbiyotning har qanday sohasida bo'lgani kabi, diabetologiyada ham eng samarali va iqtisodiy yo'nalish profilaktika hisoblanadi.

Profilaktikaning 3 darajasi mavjud. Birlamchi profilaktika IZSD yoki INSD kasalligi uchun xavf guruhlarini shakllantirishni va kasallikning rivojlanishining oldini olish choralari o'z ichiga oladi. Profilaktika choralari ko'p qirrali, ammo ularning xilma-xilligi bilan bemorlarni o'qitish alohida rol o'ynaydi. Yaqin kelajakda bizning "maktab" jamoaviy qo'llanmamiz nashr etiladi, unda biz diabet bilan og'rigan bemorlarni o'qitish uchun "maktablar" (markazlar) ni tashkil etishning turli jihatlarini, turli xil dasturlarni, yangi aniqlangan bemorlarni o'qitishni va profilaktika va/il va asoratlarni davolash uchun bemorlarni o'qitishni ko'rib chiqamiz. va boshqalar. Bemorlarni o'qitish bo'yicha 10 yillik tajribamiz shuni ko'rsatdiki, o'qitishsiz yaxshi va uzoq muddatli natijalarga erishish mumkin emas. QD bemorlarini davolash va o'qitish dasturlarini amaliyotga joriy etish ajoyib samara beradi: bemorni parvarish qilish va davolash xarajatlari 4 baravar kamayadi! Shu bilan birga, tejash nafaqat diabet va uning asoratlarini davolashga qaratilgan mablag'lardan iborat, balki bilvosita xarajatlar tufayli juda muhimdir, ya'ni. profilaktika va birinchi navbatda asoratlar, nogironlikning oldini olish, nafaqat tibbiy reabilitatsiyaga, balki bemorlar va nogironlarni ijtimoiy himoya qilishga katta moliyaviy investitsiyalarni talab qiladigan o'lim tufayli.

Shuni esda tutish kerakki, glikogemoglobinni atigi 1 g ga kamaytirish qon tomir asoratlari rivojlanish xavfini 2 baravar kamaytiradi! Gipertenziv INSD bilan og'rigan bemorlarni o'qitish yanada to'g'ri va samarali antihipertenziv terapiyani tanlashga olib keldi va 6 oydan keyin sistolik va diastolik qon bosimining ishonchli barqaror pasayishiga imkon berdi.

Xulosa qilib shuni eslatib o'tish kerakki, diabet muammolarini hal qilish, boshqa har qanday biznes kabi, uchta asosiy omilga bog'liq: g'oyalar: ushbu g'oyalarni amalga oshirishga qodir va tayyor odamlar: moddiy-texnik baza. G'oyalar, bundan tashqari, men butun dasturman, u erda; odamlar (mutaxassislarni nazarda tutadi) bor, ammo ular etarli emas, puxta o'ylangan o'quv tizimi talab qilinadi; va nihoyat, diabet bilan og'rigan bemorlarga zamonaviy tibbiy yordamni tashkil qilish uchun moddiy - texnik baza juda zaif. Avvalo, diabetologiya markazlari, maktablar, zamonaviy uskunalarni bilan jihozlangan ixtisoslashtirilgan bo'limlar, kadrlar tayyorlash va boshqalarni qurishni o'z ichiga olgan mamlakatning diabetologiya xizmatini tashkil etishga katta sarmoyalar talab etiladi. faqat bu holda biz JSST tomonidan belgilangan

parametrlarga erisha olamiz. va biz deklarativ ravishda emas, balki aslida ajoyib shiorni amalga oshira olamiz: "diabet kasallik emas, balki faqat maxsus turmush tarzi". Bizning vazifamiz umumiy sa'y - harakatlar bilan, har biri o'z o'rnida, o'z mintaqasida diabet bilan og'rigan bemorlarning hayot sifatini maksimal darajada oshirishga erishishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Togaydullaeva, D. D. (2022). ARTERIAL GIPERTONIYA BOR BEMORLARDA KOMORBIDLIK UCHRASHI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(11), 32-35.
2. Togaydullaeva, D. D. (2022). Erkaklarda yurak ishemik kasalligining kechishida metabolik sindrom komponentlarining ta'siri. *Fan, ta'lim, madaniyat va innovatsiya*, 1(4), 29-34.
3. Ergasheva Gulshan Toxirovna. (2023). QANDLI DIABET 2-TUR VA SEMIZLIKNING O'ZARO BOG'LIQLIK SABABLARINI O'RGANISH . *Ta'lim Innovatsiyasi Va Integratsiyasi*, 10(3), 168–173. Retrieved from <http://web-journal.ru/index.php/ilmiy/article/view/1788>
4. Dilmurodovna, T. D. (2023). MORPHOLOGICAL ASPECTS OF THE THYROID GLAND IN VARIOUS FORMS OF ITS PATHOLOGY. *American Journal of Pediatric Medicine and Health Sciences* (2993-2149), 1(8), 428-431.
5. Ergasheva Gulshan Tokhirovna. (2023). Study of clinical characteristics of patients with type 2 diabetes mellitus in middle and old age. *Journal of Science in Medicine and Life*, 1(4), 16–19. Retrieved from <https://journals.proindex.uz/index.php/JSML/article/view/288>
6. Dilmurodovna, T. D. (2023). Morphological Signs of the Inflammatory Process in the Pancreas in Type I and II Diabetes Mellitus. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 3(11), 24-27.
7. Dilmurodovna, T. D. (2023). КЛИНИКО-МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ТЕЧЕНИЕ ВОСПАЛИТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ПОДЖЕЛУДОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЕ ПРИ САХАРНОМ ДИАБЕТЕ I И II ТИПА. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 33(1), 173-177.
8. Ergasheva Gulshan Toxirovna. (2023). QANDLI DIABET 2-TUR VA SEMIZLIKNING O'ZARO BOG'LIQLIK SABABLARINI O'RGANISH . *Ta'lim Innovatsiyasi Va Integratsiyasi*, 10(3), 168–173.
9. Ergasheva Gulshan Tokhirovna. (2023). Study of clinical characteristics of patients with type 2 diabetes mellitus in middle and old age. *Journal of Science in Medicine and Life*, 1(4), 16–19.
10. Saidova, L. B., & Ergashev, G. T. (2022). Improvement of rehabilitation and rehabilitation criteria for patients with type 2 diabetes.

11. Ergasheva, G. (2023). METHODS TO PREVENT SIDE EFFECTS OF DIABETES MELLITUS IN SICK PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(10), 104-108.
12. Ergasheva, G. T. (2022). QANDLI DIABET BILAN KASALLANGANLARDA REABILITATSIYA MEZONLARINI TAKOMILASHTIRISH. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIIY JURNALI*, 2(12), 335-337.
13. ГТ, Э., & Саидова, Л. Б. (2022). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ РЕАБИЛИТАЦИОННО-ВОССТАНОВИТЕЛЬНЫХ КРИТЕРИЕВ БОЛЬНЫХ С СД-2 ТИПА. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIIY JURNALI*, 2(12), 206-209.
14. Toxirovna, E. G. (2023). O'RTA VA KEKSA YOSHLI BEMORLARDA 2-TUR QANDLI DIABET KECHISHINING KLINIKO-MORFOLOGIK XUSUSIYATLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 33(1), 164-166.
15. Эргашева, Г. Т. (2023). Изучение Клинических Особенности Больных Сахарным Диабетом 2 Типа Среднего И Пожилого Возраста. *Central Asian Journal of Medical and Natural Science*, 4(6), 274-276.
16. Kayumova, G. M., & Dustova, N. K. (2023). Significance of the femoflor test in assessing the state of vaginal microbiocenosis in preterm vaginal discharge. Problems and scientific solutions. In *International conference: problems and scientific solutions. Abstracts of viii international scientific and practical conference* (Vol. 2, No. 2, pp. 150-153).
17. Каюмова, Г. М., Мухторова, Ю. М., & Хамроев, Х. Н. (2022). Определить особенности течения беременности и родов при дородовом излитии околоплодных вод. *Scientific and innovative therapy. Научный журнал по научный и инновационный терапии*, 58-59.
18. Уроков, Ш. Т., & Хамроев, Х. Н. (2018). Клинико-диагностические аспекты механической желтухи, сочетающейся с хроническими диффузными заболеваниями печени (обзор литературы). *Достижения науки и образования*, (12 (34)), 56-64.
19. Хамроев, Х. Н., & Ганжиев, Ф. Х. (2023). Динамика структурно-функциональных нарушение печени крыс при экспериментальном алкогольные циррозе. *Pr oblems of modern surgery*, 6.
20. Хамроев, Х. Н., & Тухсанова, Н. Э. (2022). НОВЫЙ ДЕНЬ В МЕДИЦИНЕ. *НОВЫЙ ДЕНЬ В МЕДИЦИНЕ Учредители: Бухарский государственный медицинский институт, ООО "Новый день в медицине"*, (1), 233-239.

21. Хамроев, Х. Н., & Уроков, Ш. Т. (2019). ВЛИЯНИЕ ДИФФУЗНЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ ПЕЧЕНИ НА ТЕЧЕНИЕ И ПРОГНОЗ МЕХАНИЧЕСКОЙ ЖЕЛТУХИ. *Новый день в медицине*, (3), 275-278.
22. Nutfilloevich, H. K., & Akhrorovna, K. D. (2023). COMPARATIVE CLASSIFICATION OF LIVER MORPHOMETRIC PARAMETERS IN THE LIVER AND IN EXPERIMENTAL CHRONIC ALCOHOLISM. *International Journal of Cognitive Neuroscience and Psychology*, 1(1), 23-29.
23. Хамроев, Х. Н., & Хасанова, Д. А. (2023). Жигар морфометрик кўрсаткичларининг меъёрда ва экспериментал сурункали алкоголизмда киёсий таснифи. *Медицинский журнал Узбекистана | Medical journal of Uzbekistan*, 2.
24. Хамроев, Х. Н., Хасанова, Д. А., Ганжиев, Ф. Х., & Мусоев, Т. Я. (2023). Шошилишч тиббий ёрдам ташкил қилишнинг долзарб муаммолари: Политравма ва ўткир юрак-қон томир касалликларида ёрдам кўрсатиш масалалари. *XVIII Республика илмий-амалий анжумани*, 12.
25. Хамроев, Х. Н. (2023). Провести оценку морфологических изменений печени в норме и особенностей характера ее изменений при хронической алкогольной интоксикации. In *Republican scientific and practical conference with international participation* (Vol. 30).
26. Khamroyev, X. N. (2022). TOXIC LIVER DAMAGE IN ACUTE PHASE OF ETHANOL INTOXICATION AND ITS EXPERIMENTAL CORRECTION WITH CHELATE ZINC COMPOUND. *European Journal of Modern Medicine and Practice*, 2(2), 12-16.
27. Каюмова, Г. М., Хамроев, Х. Н., & Ихтиярова, Г. А. (2021). Причины риска развития преждевременных родов в период пандемии организм и среда жизни к 207-летию со дня рождения Карла Францевича Рулье: сборник материалов IV-ой Международной научнопрактической конференции (Кемерово, 26 февраля 2021 г.). ISBN 978-5-8151-0158-6.139-148.
28. Halimova, Y. S. (2023). Morphological Aspects of Rat Ovaries When Exposed to Caffeine Containing Drink. *BEST JOURNAL OF INNOVATION IN SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT*, 2(6), 294-300.
29. Халимова, Ю. С., & Шокиров, Б. С. (2022). МОРФОФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ВНУТРЕННИХ ОРГАНОВ ПРИ ХРОНИЧЕСКОМ АЛКОГОЛИЗМЕ. *Scientific progress*, 3(2), 782-789.
30. Халимова, Ю. С. (2021). MORPHOFUNCTIONAL ASPECTS OF THE HUMAN BODY IN THE ABUSE OF ENERGY DRINKS. *Новый день в медицине*, 5(37), 208-210.
31. Халимова, Ю. С. (2022). МОРФОФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЯИЧНИКОВ КРЫС ПРИ ВОЗДЕЙСТВИИ КОФЕИН СОДЕРЖАЩИХ НАПИТОК. *Gospodarka i Innowacje.*, 23, 368-374.

32. Salokhiddinova, X. Y. (2023). INFLUENCE OF EXTERNAL FACTORS ON THE MALE REPRODUCTIVE SYSTEM. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(10), 6-13.
33. Halimova, Y. S., Shokirov, B. S., & Khasanova, D. A. (2023). Reproduction and Viability of Female Rat Offspring When Exposed To Ethanol. *Procedia of Engineering and Medical Sciences*, 32-35.
34. Salokhiddinova, H. Y. (2023). Morphological Features of the Human Body in Energy Drink Abuse. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 3(5), 51-53.
35. Халимова, Ю. С., & Шокиров, Б. С. (2022). СОВРЕМЕННЫЕ ДАННЫЕ О МОРФО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ АСПЕКТАХ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ОРГАНИЗМА ПРИ ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ НАПИТКАМИ. *PEDAGOGS journali*, 4(1), 154-161.
36. Хамроев, Х. Н., & Туксанова, Н. Э. (2021). Characteristic of morphometric parameters of internal organs in experimental chronic alcoholism. *Тиббиётда янги кун*, 2, 34.
37. Kayumova, G. M., & Nutfilloyevich, K. K. (2023). CAUSE OF PERINATAL LOSS WITH PREMATURE RUPTURE OF AMNIOTIC FLUID IN WOMEN WITH ANEMIA. *AMALIY VA TIBBIYOT FANLARI ILMIY JURNALI*, 2(11), 131-136.
38. Nutfilloyevich, K. K. (2023). STUDY OF NORMAL MORPHOMETRIC PARAMETERS OF THE LIVER. *American Journal of Pediatric Medicine and Health Sciences (2993-2149)*, 1(8), 302-305.
39. Латипов, И. И., & Хамроев, Х. Н. (2023). Улучшение Результат Диагностики Ультразвуковой Допплерографии Синдрома Хронической Абдоминальной Ишемии. *Central Asian Journal of Medical and Natural Science*, 4(4), 522-525.
40. Sh T, U., IK, S., Kh N, H., & Sh I, S. (2023). IMPROVING THE IMMEDIATE RESULTS OF SURGICAL TREATMENT OF ACUTE CHOLECYSTITIS IN PATIENTS WITH LIVER CIRRHOSIS. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 14(2).
41. Khamroev, B. S. (2022). RESULTS OF TREATMENT OF PATIENTS WITH BLEEDING OF THE STOMACH AND 12 DUO FROM NON-STEROIDAL ANTI-INFLAMMATORY DRUGS-INDUCED OENP. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 1901-1910.
42. Хамроев, Х. Н. (2022, October). ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ ЖЕЛУДКА ДО И ПОСЛЕ РЕЗЕКЦИИ ЖЕЛУДКА ПРИ “ТРУДНЫХ” ДУОДЕНАЛЬНЫХ ЯЗВАХ. In *PROBLEMS OF MODERN SURGERY, INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE WITH THE PARTICIPATION OF FOREIGN SCIENTISTS MATERIALS*. Andijan State Medical Institute.

43. Xamroyev, X. N. (2022). The morphofunctional changes in internal organs during alcohol intoxication. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 2(2), 9-11.
44. Khamroyev, X. N. (2022). TOXIC LIVER DAMAGE IN ACUTE PHASE OF ETHANOL INTOXICATION AND ITS EXPERIMENTAL CORRECTION WITH CHELATE ZINC COMPOUND. *European Journal of Modern Medicine and Practice*, 2(2), 12-16.
45. Nutfilloevich, K. K., & Akhrorovna, K. D. (2024). MORPHOLOGICAL CHANGES IN THE LIVER IN NORMAL AND CHRONIC ALCOHOL POISONING. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 36(3), 77-85.
46. Nutfilloyevich, K. K. (2024). NORMAL MORPHOMETRIC PARAMETERS OF THE LIVER OF LABORATORY RATS. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 36(3), 104-113.
47. Halimova, Y. S. (2023). Morphofunctional Aspects of Internal Organs in Chronic Alcoholism. *AMALIY VA TIBBIYOT FANLARI ILMIY JURNALI*, 2(5), 83-87.
48. Shokirov, B. S. (2021). Halimova Yu. S. Antibiotic-induced rat gut microbiota dysbiosis and salmonella resistance Society and innovations.
49. Халимова, Ю. С., & Шокиров, Б. С. (2021). Репродуктивность и жизнеспособность потомства самок крыс при различной длительности воздействия этанола. In *Актуальные вопросы современной медицинской науки и здравоохранения: Материалы VI Международной научно-практической конференции молодых учёных и студентов, посвященной году науки и технологий, (Екатеринбург, 8-9 апреля 2021): в 3-х т..* Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования «Уральский государственный медицинский университет» Министерства здравоохранения Российской Федерации.
50. Khalimova, Y. S. BS Shokirov Morphological changes of internal organs in chronic alcoholism. *Middle European scientific bulletin*, 12-2021.
51. Шокиров, Б. С., & Халимова, Ю. С. (2022). ДИСБИОЗ ВЫЗВАННЫЙ АНИБИОТИКАМИ КИШЕЧНОЙ МИКРОБИОТЫ КРЫС И УСТОЙЧИВОСТЬ К САЛМОНЕЛЛАМ. *Scientific progress*, 3(2), 766-772.
52. Salokhiddinovna, X. Y. (2023). Clinical Features of the Course of Vitamin D Deficiency in Women of Reproductive Age. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 3(11), 28-31.
53. Шокиров, Б., & Халимова, Ю. (2021). Антибиотик-индуцированный дисбиоз микробиоты кишечника крыс и резистентность к сальмонеллам. *Общество и инновации*, 2(4/S), 93-100.
54. Salokhiddinovna, X. Y. (2023). MORPHOLOGICAL CHANGES IN PATHOLOGICAL FORMS OF ERYTHROCYTES. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(11), 20-24.

55. Saloxiddinovna, X. Y. (2023). ERITROTSITLAR PATOLOGIK SHAKLLARINING MORFOLOGIK O'ZGARISHLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 33(1), 167-172.
56. Шокиров, Б., & Халимова, Ю. (2021). Antibiotic-induced rat gut microbiota dysbiosis and salmonella resistance. *Общество и инновации*, 2(4/S), 93-100.
57. Шокиров, Б. С., & Халимова, Ю. С. (2021). Пищеварительная функция кишечника после коррекции экспериментального дисбактериоза у крыс бифидобактериями. In *Актуальные вопросы современной медицинской науки и здравоохранения: Материалы VI Международной научно-практической конференции молодых учёных и студентов, посвященной году науки и технологий, (Екатеринбург, 8-9 апреля 2021): в 3-х т..* Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования «Уральский государственный медицинский университет» Министерства здравоохранения Российской Федерации.
58. Salokhiddinovna, X. Y. (2023). Anemia of Chronic Diseases. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 2(12), 364-372.
59. Salokhiddinovna, X. Y. (2023). MALLORY WEISS SYNDROME IN DIFFUSE LIVER LESIONS. *Journal of Science in Medicine and Life*, 1(4), 11-15.
60. Salohiddinovna, X. Y. (2023). SURUNKALI KASALLIKLARDA UCHRAYDIGAN ANEMIYALAR MORFO-FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(3), 180-188.